

NIRO
ZADRUGA

ODLIKOVANJA SFRJ

SARAJEVO
1981

HEROJIMA
REVOLUCIJE
U RATU
I MIRU

BIBLIOTEKA TOKOVI REVOLUCIJE

**HEROJIMA
REVOLUCIJE
U RATU
I MIRU**

**NIRO »ZADRUGAR«, SARAJEVO
1980**

*Vrhovni komandant Oružanih snaga
Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije*
Maršal Josip Broz - Tito

DVADESETDRUGI DECEMBAR – DAN JNA

Odmah po okupaciji Kraljevine Jugoslavije u čitavoj zemlji počele su pripreme za ustanak i oružanu borbu protiv okupatora kojima je rukovodila KPJ. S tim ciljem je Politbiro CK KPJ 22. juna 1941. godine u Beogradu održao sjednicu na kojoj je razmotrio nastalu situaciju i objavio Proglas narodima i narodnostima Jugoslavije pozivajući ih u borbu protiv okupatora. Poslije nekoliko dana, tj. 27. juna obrazovan je Glavni štab partizanskih odreda Jugoslavije sa Josipom Brozom Titom na čelu. Ubrzo zatim, 4. jula 1941. godine, Politbiro je donio istorijsku odluku o otpočinjanju oružane borbe.

Pored brojnih udarnih grupa i desetina koje su obrazovane širom Jugoslavije, sve više su se stvarale partizanske čete i odredi, koji su na početku predstavljali osnovni oblik vojne organizacije. Međutim, najznačajnija etapa u razvoju oružanih snaga NOP-a predstavlja formiranje Prve proleterske brigade. Odluku o njenom formiranju donio je Vrhovni štab NOPOJ u sporazumu sa Centralnim komitetom KPJ, u želji da otpočne razvoj snažnijih pokretnih jedinica sposobnih da izvršavaju zadatke operativnog karaktera.

Dokument o formiranju brigade glasi:

N A R E D B A

Centralni komitet KPJ u sporazumu sa Vrhovnim štabom NOPOJ riješio je da se formira Prva proleterska narodnooslobodilačka udarna brigada u borbi za oslobođenje naroda Jugoslavije od okupatora i svih narodnih izdajnika.

U sastav Prve proleterske narodnooslobodilačke udarne brigade za sada ulaze sljedeće partizanske jedinice:

1. Prvi i Drugi crnogorski partizanski bataljon, u čijem sastavu se nalaze sljedeće partizanske jedinice: a) Prva i Druga cetinjska četa i Komska četa, (I bataljon), b) Prva piperska četa, Druga kučka četa i Treća bjelopavlička četa.

2. Kragujevački bataljon u sastavu tri čete.

3. Kraljevački bataljon u sastavu četiri čete.

4. Šumadijski bataljon od dvije čete, u čiji sastav ulazi i Treća užička četa.

Ova brigada nosi naziv Prva proleterska narodnooslobodilačka udarna brigada. Formiranje ove brigade mora biti završeno do 22. decembra 1941. godine. Komandu nad brigadom privremeno ima Vrhovni štab NOPOJ.

Za političkog komesara Prve proleterske narodnooslobodilačke udarne brigade imenovan je drug Fiča.

Pravila za ovu brigadu izradiće se do 28. decembra 1941. godine i naređuje se komandantima i komandirima ove brigade da se borci temeljito upoznaju sa vojničkim pravilima ove brigade.

Brigada dobija zastavu. Zastava je crvena, a na sredini polja nalazi se petokraka zvijezda sa srpom i čekićem, a na rubu, kraj koplja izvezeni su inicijali brigade.

21. decembar 1941.

Centralni komitet Komunističke
partije Jugoslavije
Vrhovni štab
narodnooslobodilačkih
partizanskih odreda Jugoslavije
T i t o

Proglašenje brigade izvršeno je 21. decembra 1941. godine u malom bosanskom mjestu Rudo. Pred postrojenim bataljonima govorio je i Vrhovni komandant NOPOJ Josip Broz Tito istakavši ulogu Prve proleterske brigade i perspektivu daljeg razvoja NOP-a. Osim pomenutih jedinica koje su ušle u sastav brigade, prema zajedničkom naređenju delegata Vrhovnog štaba i Glavnog štaba NOP odreda Srbije od 4. januara 1942. godine, u sastav Prve proleterske brigade ušao je i Beogradski bataljon Posavskog partizanskog odreda.

Već sutradan po stvaranju Brigade, tj. 22. decembra 1941., Brigada je bila upućena na svoj prvi borbeni zadatak u novom sastavu, koji je ona uspješno izvršila. Time je ujedno dokazala i opravdanost formiranja takvih jedinica, pa je 1. marta 1942. obrazovana i Druga proleterska, a kasnije i mnoge druge brigade. Tako je, stvaranjem Prve proleterske brigade, udaren snažan temelj oružanih snaga naroda i narodnosti Jugoslavije, pa se dan njenog formiranja, odnosno njene prve borbe, uzima kao Dan Jugoslovenske narodne armije.

PRVI PROGLAŠENI NARODNI HEROJI IZ REPUBLIKA I POKRAJINA U TOKU NOR-a

PETAR LEKOVIĆ

Rođen je 23. novembra 1893. godine u selu Svračkovo, kod Užičke Požege. Već poslije prvog svjetskog rata Leković se kao kamenorezac ističe opredijeljenošću za socijalnu pravdu i kao borac za prava radnika i seljaka, zbog čega ubrzo zatim i postaje član KPJ.

U NOB je stupio jula 1941. godine, zajedno sa svoja tri sina. Odmah po otpočinjanju borbi Leković pokazuje veliku hrabrost i neustrašivost i kao takav, kasnije, po formiranju 2. proleterske brigade 1. marta 1942. u Čajniću, postaje i zamjenik komandanta 1. bataljona.

Na prijedlog Vrhovnog štaba NOP i DVJ, Petar Leković je za svoja djela proglašen narodnim herojem. To je ujedno bio i prvi borac proglašen narodnim herojem još za života. Poginuo je već juna 1942. godine, na Živnju, sjeverno od Gacka, u borbi protiv Italijana i četnika.

RADE KONČAR

Rođen je 28. oktobra 1911. godine u Končarevom kraju kraj Gospića. Još dok je bio mlad metalac pristupio je radničkom pokretu, a 1934. godine postaje i član KPJ. Kao istaknutog komunistu u beogradskoj organizaciji, policija ga je 1936. godine osudila na godinu dana zatvora. Po izdržanoj kazni Končar prelazi u Zagreb, gdje nastavlja rad i pred aprilski rat 1941. godine postaje sekretar CKKP Hrvatske.

Poslije kapitulacije Kraljevine Jugoslavije Končar rukovodi radom KP Hrvatske u borbi protiv okupatora i domaćih izdajnika. Ubrzo po dolasku u Split, gdje je neposredno organizovao akcije protiv Italijana, 17. novembra 1941. godine bio je otkriven i uhapšen.

Devetnaestog maja 1942. Italijani su odveli Končara u Šibenik i osudili na smrt. Upitan od italijanskog suda hoće li tražiti pomilovanje, Končar je odgovorio: „Niti ga od vas tražim, niti bih ga vama dao”. Strjeljan je 22. maja 1942. na Šibićevcu kraj Šibenika. Za narodnog heroja proglašen je avgusta 1942. godine.

MLADEN STOJANOVIĆ

Rođen je 7. aprila 1896. godine u Prijedoru. Politikom se počeo baviti u mladosti, i već u vrijeme balkanske krize 1912. godine postao je član tajne nacionalističke organizacije „Narodna odbrana”. U procesu akcija „Mlade Bosne” povodom sarajevskog atentata jula 1914. uhapšen je, pored ostalih, i Mladen Stojanović, poslije čega je osuđen na 15 godina robije, ali je kao maloljetan amnestiran nakon tri godine.

Između dva svjetska rata Stojanović je nastavio svoj napredni rad i 1940. godine primljen u redove KPJ. Poslije aprilskog rata 1941. rukovodio je ustankom na Kozari. Po direktivi Partije, Mladen Stojanović početkom 1942. godine odlazi s Kozare. On je kao načelnik Operativnog štaba za Bosansku krajinu pošao s kozarskom proleterskom četom u centralnu Bosnu. Prilikom ulaska u selo Lipovicu četnici su ranili Stojanovića. Ubrzo zatim, dok je ležao kao ranjenik, četnici su pronašli Mladena Stojanovića i zvjerski ubili. Mladenova smrt bolno je odjeknula širom Bosne, a posebno područjem Kozare. Za djela koja je učinio proglašen je narodnim herojem 7. avgusta 1942. godine.

ĐURO PETROVIĆ

Rođen je 1914. godine u selu Građani, opština Cetinje. Još kao mladić povezao se sa naprednim radnicima, i već u svojoj dvadesetoj godini, 1934. stupa u članstvo KPJ. Zbog angažovanja na zadacima Partije bio je uočen od policije i žandarma i osuđen na kaznu zatvora, u februaru 1935. godine. Po izdržanoj kazni ponovo se uključuje u aktivni rad na direktivama Partije i žandarmi ga hapse najprije 1938, u Baru, a onda 1939, u Cetinju.

Poslije kapitulacije Kraljevine Jugoslavije, Petrović organizuje pripreme ljudstva za oružani ustanak, u koji se uključuje i lično, 13. jula 1941. godine. Od prvih vatre-nih okršaja s okupatorom, pokazuje vanrednu hrabrost i neustrašivost. Posebno se istakao u borbama na Pljevljima decembra 1941. godine. U svakom jurišu išao je među prvima, služeći za primjer kako se treba boriti. Pao je junačkom smrću kao borac 4. crnogorske proleterske brigade, avgusta 1942. godine, na Kupresu.

Za narodnog heroja Petrović je proglašen među prvima, već avgusta 1942. godine.

TONE TOMŠIČ

Rođen je 9. juna 1910. godine u Trstu (Italija). Poslije 1920. godine seli se sa roditeljima u Ljubljano. Studije je počeo na Pravnom fakultetu u Ljubljani, a po isključenju zbog političkog rada nastavio je u Zagrebu. U SKOJ je primljen 1928. a već od novembra 1930. godine Boris Kidrič ga je uveo u članstvo KP Slovenije.

Uhapšen je avgusta 1934, i marta 1935. godine osuđen na dvije i po godine zatvora. Zbog aktivnog rada u političkom životu Slovenije, Tomšič je sredinom 1937. postao član, a početkom 1938. godine organizacioni sekretar CKKP Slovenije, što je ostao sve do smrti u zloglasnoj Gramoznoj jami 21. maja 1942. godine.

Za vrijeme okupacije Tone Tomšič je radio na organizovanju ustanka u Sloveniji i postavio temelje ilegalnom radu centralne tehnike KP Slovenije.

Uz pomoć izdajnika, agenti Gestapoa su 10. decembra 1941. uhapsili Tomšiča zajedno sa suprugom. Ni najteža mučenja nisu pokolebala Tomšiča da se hrabro drži. Za narodnog heroja proglašen je 25. oktobra 1943. godine.

MIRČE ACEV

Rođen je 26. septembra 1915. godine u selu Oreovcu, Prilepsko. Još kao srednjoškolac se uključio u revolucionarni omladinski pokret, da bi kasnije, kao student, u Beogradu nastavio rad, zbog čega je dva puta hapšen.

U članstvo KPJ primljen je 1938. godine.

Prve mjesece poslije aprilskog rata 1941. godine Acev je proveo u Prilepu, odakle je po naređenju Partije otišao u Kruševo. U oktobru 1941. bio je kooptiran za člana PKKPJ za Makedoniju, a u junu 1942. godine postao je i sekretar u novom privremenom PK za Makedoniju, do njegovog prerastanja u Glavni štab, čiji je član bio i Acev.

Krajem 1942, zajedno sa Strašom Pindžuirom, pao je u ruke bugarske policije, koja ga je strahovito mučila dok nije izdahnuo. Za narodnog heroja proglašen je 29. jula 1945. godine.

JANKO ČMELIK

Rođen je 16. novembra 1905. godine u Staroj Pazovi. Pošto je još kao mlad uočio bijedu života radnih ljudi u kapitalizmu, počeo je da se suprotstavlja nasilju i eksploataciji. U KPJ primljen je 1935. godine. Svojom aktivnošću privukao je pažnju na sebe i 1937. postao sekretar MKKPJ za Staru Pazovu.

Poslije kapitulacije Kraljevine Jugoslavije je kratko vrijeme proveo kao zarobljenik u Njemačkoj, odakle je uspio da se vrati juna 1941. i postaje sekretar sreskog Komiteta KP za srez Stara Pazova. Radio je na formiranju Podunavskog partizanskog odreda, poslije čega je 19. novembra 1941, prilikom jedne zasjede, uhapšen. Iako strahovito mučen u zatvoru Sremske Mitrovice, Janko Čmelik se herojski držao, odvažno prkoseći neprijatelju. Prijeki sud ga je osudio na smrt 2. maja, a 12. maja 1942. izvršio presudu u Sremskoj Mitrovici. Za narodnog heroja Čmelik je proglašen 25. oktobra 1943. godine.

RAMIZ SADIKU

Rođen je 1915. godine u Peći. Svoje mlade dane proveo je na učenju i upoznavanju napredne političke literature, posebno ruskih pisaca, zbog čega je bio i kažnjen sa 10 dana zatvora. U SKOJ je primljen 1933. godine, a 1936. postaje i član KPJ. Za vrijeme studija u Beogradu Ramiz Sadiku aktivno radi u redovima beogradskih skojevaca i komunista. Pred aprilski rat 1941. godine, poslije hapšenja, proveo je dva mjeseca u zatvoru, odakle je zbog nedostatka dokaza oslobođen.

Po kapitulaciji Kraljevine Jugoslavije uključuje se u partijski rad na Kosovu, ali je jula 1942. uhvaćen u Peći i sproveden u zloglasnu Šeremet-kulu, odakle je septembra 1942. prebačen u tiranski zatvor na tlu Albanije. Međutim, poslije organizovanja njegovog oslobođenja, Ramiz se vratio na Kosovo. U aprilu 1943. ponovo je uhvaćen. Poslije zvjerskog mučenja ubijen je na putu između Đakovice i Prizrena.

Za narodnog heroja je proglašen 6. marta 1945. godine.

NARASTANJE I DOPRINOS OSLOBODILAČKE VOJSKE JUGOSLAVIJE U BORBI PRO- TIV OKUPATORA I DOMAĆIH IZDAJNIKA

Dok su okupatori poslije kratkotrajnog aprilskog rata 1941. nastojali da učvrste svoj sistem vlasti u Jugoslaviji i organiziraju kolaboraciju, KPJ, kao jedina politička snaga u zemlji koja nije priznala nastalo stanje, pokrenula je narod na oružani ustanak. Na kraju 1941. godine broj boraca u Jugoslaviji iznosio je 80.000 ljudi svrstanih u jednu brigadu, 48 partizanskih odreda, 15 samostalnih partizanskih bataljona i više četa. Protiv ovih snaga bilo je angažovano oko 460.000 okupatorskih i 140.000 kvislinških vojnika, što čini ukupno oko 600.000 ljudi.

Krajem 1942. godine stvorena je snažna Narodnooslobodilačka vojska Jugoslavije, koja je u svom sastavu imala: dva korpusa sa devet divizija i 38 brigada, 43 partizanska odreda, 12 samostalnih bataljona i

drugih manjih jedinica sa ukupno oko 150.000 boraca. Ove snage u isto vrijeme vezivale su na jugoslovenskom ratištu 103.500 njemačkih, 328.000 italijanskih, 65.000 bugarskih i 13.500 mađarskih okupacionih snaga i oko 250.000 raznih kolaboracionista širom Jugoslavije, što ukupno iznosi oko 760.000 vojnika.

Sveukupni rezultati stalnog uspona NOB-e krajem 1943. godine izraženi su i u snazi NOVJ koju su činile: 104 brigade, odnosno 28 divizija svrstanih u devet korpusa, oko stotinu partizanskih odreda, 20 samostalnih bataljona i Mornaricom NOVJ. U svim ovim jedinicama bilo je oko 300.000 boraca. Ove snage su na jugoslovenskom ratištu vezivale oko 600.000 neprijateljskih vojnika i to: oko 250.000 njemačkih, 75.000 bugarskih i 14.000 mađarskih, manji broj vojnika italijansko-fašističkih legija i oko 250.000 vojnika raznih kvislinških formacija.

Pred kraj 1944. godine, u sastavu NOVJ bilo je 15 korpusa, u čijem je okviru bilo oko 50 divizija, dvije operativne grupe, 16 samostalnih brigada, 130 partizanskih odreda, te mornaričke i vazduhoplovne jedinice – ukupno oko 400.000 boraca. Ove snage su vezivale za sebe oko 500.000 njemačkih i oko 270.000 kvislinških vojnika.

Jugoslovenska armija je završila rat sa četiri armije, šest korpusa, jednom grupom u jačini korpusa, 51 pješadijskom i dvije vazduhoplovne divizije, 198 pješadijskih,

32 artiljerijske, pet inženjerijskih, dvije tenkovske i jednom konjičkom brigadom, te sa snažnom Ratnom mornaricom i Ratnim vazduhoplovstvom. Ukupno brojno stanje svih ovih snaga je početkom 1945. godine iznosilo oko 650.000 boraca, a kad je rat završen, pod oružjem je bilo 800.000 boraca. Ove snage vezivale su za sebe u 1945. godini 381.000 njemačkih i oko 200.000 kvislinških vojnika.

Narodnooslobodilačka vojska, odnosno Jugoslovenska armija, u toku četvorogodišnjeg rata imala je oko 305.000 poginulih (od kojih oko 20.000 žena) i oko 425.000 ranjenih boraca i starješina. Jugoslovenski narodi su u toku rata izgubili oko 1,706.000 ljudi, žena i djece i pretrpjeli veliku materijalnu štetu, zbog razaranja i pljačkanja koja je činio okupator.

Narodnooslobodilačka borba u Jugoslaviji postala je primjer porobljenim narodima kako se treba boriti protiv porobljivača. Na tim primjerima su se nadahnjivali i razvijali oslobodilački pokreti i u susjednim balkanskim zemljama: Albaniji, Grčkoj i Bugarskoj. Za četiri godine neprekidnog rata, u Jugoslaviji je poginulo oko 450.000, a zarobljeno je oko 300.000 okupatorsko-kvislinških vojnika, zaplijenjeno je 4.630 topova, više od 7.000 minobacača, više od 13.000 mitraljeza, oko 500.000 pušaka, blizu 1.000 tenkova, više od 300 aviona i oko 20.000 motornih vozila.

REVOLUCIONARNI DUH MLADOSTI

Savez komunističke omladine Jugoslavije (SKOJ), kao masovna i revolucionarna politička organizacija, još od svog osnivanja u oktobru 1919. godine bio je povezan bezbrojnim nitima s mladom generacijom širom Jugoslavije. Značajan prelom u razvoju SKOJ-a predstavlja 1937. godina, kada SKOJ prerasta iz dosta uske organizacije u novu masovnu revolucionarnu snagu koja, pored srednjoškolske i studentske omladine, sve više okuplja radničku i seosku, sa novim rukovodstvom na čelu. Tako je broj članova SKOJ-a sa 2.000–3.000 u 1936. godini, do pred aprilski rat 1941. narastao na 17.800 članova.

Polazeći od postojećeg stanja stvorenog u zemlji poslije okupacije, i svih mjera koje su okupatori sprovodili radi učvršćenja svog položaja, CK SKOJ-a je već tokom maja 1941. godine izradio konkretni program za rad i aktivnost svog članstva u novim uslovima. Od 30.000 članova SKOJ-a, oko 15.000 je već prvih dana po

otpočinjanju ustanka stupilo u vojne jedinice – partizanske čete i odrede. Centralni komitet SKOJ-a u direktivi od 30. avgusta 1941. dao je uputstvo o stvaranju skojevskih organizacija u jedinicama oslobodilačke vojske.

Uspješan razvitak oružanog ustanka i stvaranje slobodnih teritorija sa organima narodne vlasti tokom prvih mjeseci, omogućili su SKOJ-u da, pored drugih organa i organizacija NOP-a razvije intenzivnu vojno-političku i društvenu aktivnost među mladima. Sve veći zamah NOB-e, stvaranje NOO kao organa vlasti na slobodnim teritorijama i u pozadini, osnivanja vrhovnog političkog organa naroda Jugoslavije (AVNOJ-a) uslovalo je i potrebu stvaranja jedinstvene omladinske antifašističke organizacije. Tako je došlo do Prvog kongresa i obrazovanja USAOJ-a u Bihacu od 27. do 29. decembra 1942. godine. Na Kongresu je drug Tito visoko ocijenio ulogu omladine u NOR-u. Pri tome, drug Tito je rekao: „U ovoj teškoj i nadčovječanskoj, nejednakoj borbi naši omladinci pokazali su da su dostojni sinovi naših slavni predaka. Pokazali su bezbrojne primjere herojstva i požrtvovanosti, samoprijedora u raznim teškim i krvavim borbama... Ja mogu potvrditi činjenicu” rekao je drug Tito, „da je omladina naših naroda prošla slavni put... Iz naših 16-godišnjih omladinaca, 19-godišnjih mladića, izrasli su heroji kakvih je rijetko bilo u historiji naših naroda”. Cijeni se da je pred Prvi kongres

USAOJ-a samo u jedinicama NOV i POJ bilo 20.000 skojevaca i da je do tada poginulo oko 18.000. Krajem 1943. godine u vojsci je bilo 35.000 skojevaca, u jesen 1944. taj se broj povećao na 70.000, da bi krajem rata izrastao u masovnu revolucionarnu organizaciju od oko 100.000 članova. Ta činjenica najbolje ilustruje koliko je SKOJ, kao najborbeniji dio omladine, brojno jačao uprkos ogromnim gubicima čija se cifra kreće na oko 100.000 omladinaca i omladinki. Tako je SKOJ uz pomoć Partije uspio da od neukih i ratnoj vještini nevičnih mladića stvori i afirmiše sposobne vojne i političke rukovodioce – proslavljene komandante i komesare. Opšte je poznato da je, krajem rata, u 53 divizije (51 pješadijska i dvije vazduhoplovne), od 106 komandanata i komesara, 59 imalo između 25 i 30 godina, dok su 32 imali od 22 do 25 godina. Samo 15 komandanata i komesara bili su stariji od 30 godina. Isto tako, na čelu sedam korpusa komandanti su bili mlađi od 30 godina. Slavko Rodić postao je čak i general u 25-oj godini života. Zbog svega toga, s ponosom se može reći da je duh mladosti prožimao oslobodilačku borbu naših naroda i činio blizu 80% njenog cjelokupnog boračkog sastava i da su likovi omladinaca i omladinki kao što su bili Boško Buha, Marija Bursać, Anka Pađen, Paun Ćirović, Gavra Čeh, Dragan Alimpijević, Hristijan Karpoš i stotine drugih bili ponos mlade generacije Jugoslavije.

ŽENE JUGOSLAVIJE U RATU I REVOLUCIJI

Značajan doprinos oslobodilačkoj borbi naših naroda za oslobođenje pružile su žene širom Jugoslavije. Zajedno sa svojim drugovima one su podnosile sve ratne napore, i u tim surovim uslovima pokazale herojske primjere i samoprijegor koji izaziva divljenje. Pred kraj 1942. godine pokret žena se i organizaciono oformljuje u masovnu političku i borbenu organizaciju, i na konferenciji u Bosanskom Petrovcu 6. decembra 1942. stvara Antifašistički front žena (AFŽ). Ubrzo poslije toga osnivaju se brojni mjesni, sreski, okružni i pokrajinski odbori žena, kao i glavni odbori čiji su najvažniji zadaci bili da mobilišu i aktiviraju žene u borbi protiv okupatora, u čemu su postignuti i značajni rezultati.

U brojnim aktivnostima učestvovalo je oko 2,000.000 žena. Osim toga, u redovima NOVJ borilo se sa oružjem u ruci oko 100.000 žena, od kojih je oko 20.000 poginulo, 40.000 bilo je ranjeno, a 3.000 postalo potpuni invalidi. U toku rata, 2.000 žena dobile su oficirske činove, a 1.900 žena postalo je nosilac Partizanske spomenice 1941. godine. Za izuzetne zasluge i herojske podvige 64 žene su proglašene narodnim herojima. Jedna od prvih žena-heroja bila je Marija Bursać. U poslijeratnom periodu AFŽ je nastavio svoju aktivnost na mobilizaciji žena na obnovu i izgradnju ratom opustošene zemlje.

USTANOVLJAVANJE ORDENA NARODNOG HEROJA

Prije ustanovljavanja Ordena narodnog heroja postojalo je zvanje narodnog heroja, koje je ustanovljeno u prvoj godini narodnooslobodilačkog rata (Bilten Vrhovnog štaba br. 12–13 za decembar 1941 – januar 1942. godine).

Od početka narodnooslobodilačke borbe do ustanovljenja Ordena, zvanje narodnog heroja imala su 22 pripadnika Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije. Ukazom o ustanovljenju Ordena narodnog heroja istovremeno je riješeno da svi borci, komandiri, komandanti i politički komesari koji su do tada nosili zvanje narodnog heroja dobiju Orden narodnog heroja.

Orden narodnog heroja ustanovljen je Ukazom Vrhovnog štaba Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije o odlikovanjima u narodnooslobodilačkoj borbi od 15. avgusta 1943. godine.

Njime se odlikuju borci i rukovodioci Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije koji su se istakli besprimjernim heroizmom u borbi protiv narodnih neprijatelja i kao takvi predstavljaju oličenje junaštva, ponosa i slave naše nove vojske, i koji su i po svojim karakternim osobinama čisti, svijetli i omljeni u vojsci i narodu.

Do Drugog zasjedanja AVNOJ-a, 29. novembra 1943. godine, odluke o proglašenju narodnih heroja donosio je Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije na prijedlog Vrhovnog štaba. Od 1945. godine, proglašavanje narodnih heroja vršio je Prezidijum Narodne skupštine FNRJ, a od početka 1953. godine – predsjednik FNRJ.

Do danas, Ordenom narodnog heroja odlikovano je 1.322 borca i rukovodioca Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije (1.235 muškaraca i 87 žena).

Na prijedlog Vrhovnog štaba (Bilten Vrhovnog štaba br. 14–15 za februar-mart 1942. godine) CK KPJ je svojom odlukom od februara 1942. godine proglasio PETRA LEKOVIĆA za prvog narodnog heroja Jugoslavije, još za njegova života.

PRVA ODLIKOVANJA

U narodnooslobodilačkom ratu, Ukazom od 15.VIII 1943. godine, Vrhovni štab NOV i POJ ustanovio je šest odlikovanja za pripadnike Narodnooslobodilačkog pokreta, i to: Orden narodnog heroja, Orden partizanske zvijezde (I, II i III reda), Orden narodnog oslobođenja, Orden za hrabrost, Medalja za hrabrost i Orden bratstva i jedinstva.

Prvi dokument o dodjeli odlikovanja je Odluka Predsjedništva AVNOJ-a od 24. VII 1944. godine, kojom je, na prijedlog Vrhovnog komandanta, 20 brigada NOV i POJ odlikovano Ordenom narodnog oslobođenja. Prva pojedinačna odlikovanja dodijeljena su odlukom Predsjedništva AVNOJ-a od 7. i 25. XI 1944. godine; odlikovana su: Ordenom partizanske zvijezde I reda 63, II reda 143, III reda 351, Ordenom narodnog oslobođenja 16, Ordenom bratstva i jedinstva 12, Ordenom za hrabrost 1216 i Medaljom za hrabrost 773 rukovodioca i borca NOV i POJ.

ODLIKOVANJA SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

Odlikovanja Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije jesu znaci priznanja koji se dodjeljuju za rad ili djela koja zaslužuju opšte priznanje i isticanje.

Odlikovanja su ordeni i medalje.

Odlikovani mogu biti pojedinci, organizacije udruženog rada, druge organizacije i jedinice oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

Odlikovanja dodjeljuje Predsjednik Republike.

ORDENI

1. ORDEN JUGOSLOVENSKE VELIKE ZVIJEZDE
2. ORDEN SLOBODE
3. ORDEN NARODNOG HEROJA
4. ORDEN JUNAKA SOCIJALISTIČKOG RADA
5. ORDEN NARODNOG OSLOBOĐENJA
6. ORDEN JUGOSLOVENSKE ZVIJEZDE SA LENTOM
7. ORDEN RATNE ZASTAVE

8. ORDEN JUGOSLOVENSKE ZASTAVE SA LENTOM
9. ORDEN PARTIZANSKE ZVIJEZDE SA ZLATNIM VIJENCEM
10. ORDEN REPUBLIKE SA ZLATNIM VIJENCEM
11. ORDEN ZASLUGA ZA NAROD SA ZLATNOM ZVIJEZDOM
12. ORDEN BRATSTVA I JEDINSTVA SA ZLATNIM VIJENCEM
13. ORDEN NARODNE ARMIJE SA LOVOROVIM VIJENCEM
14. ORDEN JUGOSLOVENSKE ZVIJEZDE SA ZLATNIM VIJENCEM
15. ORDEN RADA SA CRVENOM ZASTAVOM
16. ORDEN ZA VOJNE ZASLUGE SA VELIKOM ZVIJEZDOM
17. ORDEN PARTIZANSKE ZVIJEZDE SA SREBRNIM VIJENCEM
18. ORDEN REPUBLIKE SA SREBRNIM VIJENCEM
19. ORDEN JUGOSLOVENSKE ZASTAVE SA ZLATNIM VIJENCEM
20. ORDEN ZASLUGA ZA NAROD SA SREBRNIM ZRACIMA
21. ORDEN BRATSTVA I JEDINSTVA SA SREBRNIM VIJENCEM
22. ORDEN NARODNE ARMIJE SA ZLATNOM ZVIJEZDOM
23. ORDEN ZA HRABROST
24. ORDEN JUGOSLOVENSKE ZVIJEZDE NA OGRlici
25. ORDEN RADA SA ZLATNIM VIJENCEM
26. ORDEN ZA VOJNE ZASLUGE SA ZLATNIM MAČEVIMA
27. ORDEN REPUBLIKE SA BRONZANIM VIJENCEM
28. ORDEN JUGOSLOVENSKE ZASTAVE SA ZLATNOM ZVIJEZDOM NA OGRlici

29. ORDEN PARTIZANSKE ZVIJEZDE SA PUŠKAMA
30. ORDEN ZASLUGA ZA NAROD SA SREBRNOM ZVIJEZDOM
31. ORDEN NARODNE ARMIJE SA SREBRNOM ZVIJEZDOM
32. ORDEN JUGOSLOVENSKE ZASTAVE SA ZLATNOM ZVIJEZDOM
33. ORDEN RADA SA SREBRNIM VIJENCEM
34. ORDEN ZA VOJNE ZASLUGE SA SREBRNIM MAČEVIMA
35. ORDEN JUGOSLOVENSKE ZASTAVE SA SREBRNOM ZVIJEZDOM

M E D A L J E

1. MEDALJA ZA HRABROST
2. MEDALJA ZASLUGA ZA NAROD
3. MEDALJA RADA
4. MEDALJA ZA VOJNE ZASLUGE
5. MEDALJA ZA VOJNIČKE VRLINE
6. MEDALJA ZA ZASLUGE

Redosljed ordena i medalja predstavlja njihov međusobni rang.

Odlikovanjem ORDENOM NARODNOG HEROJA stiče se počasno zvanje narodnog heroja.

Odlikovanjem ORDENOM JUNAKA SOCIJALISTIČKOG RADA stiče se počasno zvanje junaka socijalističkog rada.

N a d l e ž n o s t

Odlikovanja se dodjeljuju ukazom.

Prijedloge za odlikovanja Predsjedniku Republike podnosi Savezno izvršno vijeće, republičko izvršno vijeće, pokrajinsko izvršno vijeće, savezni sekretar za inostrane poslove i savezni sekretar za narodnu odbranu.

Inicijativu za odlikovanje može dati društveno-politička organizacija, organizacija udruženog rada i druga organizacija i državni organ.

P r a v a i d u Ź n o s t i o d l i k o v a n i h

Odlikovanom licu, vojnim jedinicama, organizacijama udruženog rada i drugim organizacijama predaje se odlikovanje i uvjerenje o odlikovanju.

Predsjednik Republike može odrediti da se za najviša odlikovanja izdaje povelja. Povelju potpisuje Predsjednik Republike ili, po njegovom ovlaštenju, šef Kancelarije ordena. Šef Kancelarije ordena izdaje uvjerenje o odlikovanju.

Znak odlikovanja može nositi samo odlikovano lice.

Kad se odlikuje neko ko u vrijeme odlikovanja nije bio u životu, ili kad znak odlikovanja nije predat odlikovanom za života, znak odlikovanja predaje se članovima

njegove porodice i o tome im se izdaje uvjerenje.

Na zahtjev porodice lica koje je odlikovano prije donošenja ovog zakona, Kancelarija ordena izdaće joj znak odlikovanja.

Članovima porodice se smatraju bračni drug, djeca i roditelji.

Lice, organizacija udruženog rada, druga organizacija i jedinica oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije koji su odlikovani, mogu biti ponovo odlikovani istim odlikovanjem.

Znaci odlikovanja, povelje i uvjerenja o odlikovanju mogu da se nose, odnosno koriste samo u odgovarajuće svrhe i na doličan način.

Odlikovana lica znake odlikovanja nose saglasno odredbama statuta ordena i statuta medalja.

Na zahtjev odlikovanog lica koje izgubi znak odlikovanja, šef Kancelarije ordena izdaće, na osnovu raspoloživih službenih podataka o odlikovanju, novi znak odlikovanja, uz odgovarajuću naknadu, čiji iznos određuje šef Kancelarije ordena.

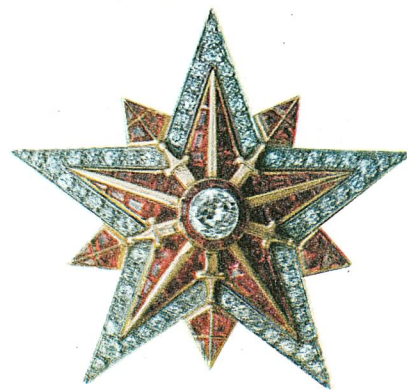
Umjesto izgubljene povelje ili uvjerenja, uz predočenje dokaza da je izgubljeni dokument oglašen nevažećim, izdaje se njegov duplikat.

DODJELJIVANJE POJEDINIH
ORDENA UTVRĐENO JE ZAKONOM

Orden jugoslovenske velike zvijezde dodjeljuje se šefovima država za naročite zasluge u razvijanju i učvršćivanju miroljubive saradnje i prijateljskih odnosa između Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i drugih država.

Ovaj orden dodjeljuje se i najistaknutijim ličnostima, za dugogodišnji revolucionarni rad i izvanredne zasluge u izgradnji Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, za razvijanje i jačanje svijesti naših građana u borbi za izgradnju socijalizma, za slobodu i nezavisnost naše zemlje, kao i za izuzetno značajan doprinos u učvršćivanju miroljubive saradnje i prijateljskih odnosa između Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i drugih država.

2. Orden slobode

Orden slobode dodjeljuje se za izvanredne uspjehe u rukovođenju i komandovanju najvećim vojnim jedinicama u ratu.

3. Orden narodnog heroja

Orden narodnog heroja dodjeljuje se pripadnicima oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i drugim pojedincima koji su se istakli izvanrednim junâčkim podvizima u borbi protiv neprijatelja, i koji služe kao naročiti primjer junaštva.

Orden narodnog heroja može se, pod istim uslovima, izuzetno dodjeljivati jedinicama oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i društveno-političkim organizacijama i udruženjima.

4. Orden junaka socijalističkog rada

Orden junaka socijalističkog rada dodjeljuje se pojedincima, organizacijama udruženog rada, drugim organizacijama i jedinicama oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije koji izvrše izvanredne radne podvige ili pokažu druge izvanredne rezultate, i time steknu osobite zasluge za izgradnju samoupravnog socijalističkog društva, kao i za privredni, naučni i kulturni razvitak zemlje.

5. Orden narodnog oslobođenja

Orden narodnog oslobođenja dodjeljuje se za istaknute zasluge u organizovanju i rukovođenju Ustankom i stvaranju i razvijanju Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

6. Orden jugoslovenske zvijezde sa lentom

Orden jugoslovenske zvijezde sa lentom dodjeljuje se za naročite zasluge u razvijanju međunarodnih odnosa između Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i drugih zemalja, kao i za istaknute zasluge u razvijanju i učvršćivanju miroljubive saradnje i prijateljskih odnosa između Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i drugih država.

7. Orden ratne zastave

Orden ratne zastave dodjeljuje se vojnim starješinama koji u toku rata pokažu naročitu hrabrost, samopožrtvovanje i umješnost u komandovanju, kao i za istaknutu ulogu u izgradnji, učvršćivanju i osposobljavanju oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

8. Orden jugoslovenske zastave sa lentom

Orden jugoslovenske zastave sa lentom dodjeljuje se za zasluge u razvijanju i učvršćivanju miroljubive saradnje i prijateljskih odnosa između Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i drugih država, kao i za naročite zasluge u radu na razvijanju svijesti građana u borbi za nezavisnost zemlje.

9. Orden partizanske zvijezde sa zlatnim vijencem

Orden partizanske zvijezde sa zlatnim vijencem dodjeljuje se starješinama oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, za uspješno komandovanje jedinicama oružanih snaga, za umješnost u rukovođenju borbenim dejstvima i za pokazanu naročitu hrabrost u ratu.

10. Orden Republike sa zlatnim vijencem

Orden Republike sa zlatnim vijencem dodjeljuje se pojedincima, organizacijama udruženog rada i društveno-političkim organizacijama i udruženjima za naročite zasluge na polju javne djelatnosti kojom se doprinosi opštem napretku zemlje.

11. Orden zasluga za narod sa zlatnom zvijezdom

Orden zasluga za narod sa zlatnom zvijezdom dodjeljuje se za naročite zasluge stečene u borbi protiv neprijatelja za oslobođenje naše zemlje, za zasluge u izgradnji socijalizma i socijalističkih samoupravnih odnosa, za organizovanje i učvršćivanje opštenarodne odbrane, bezbjednosti i nezavisnosti zemlje, kao i za zasluge u oblasti privrede, nauke i kulture.

12. Orden bratstva i jedinstva
sa zlatnim vijencem

Orden bratstva i jedinstva sa zlatnim vijencem dodjeljuje se za naročite zasluge u širenju bratstva među našim narodima i narodnostima, u stvaranju i razvijanju političkog i moralnog jedinstva naroda.

13. Orden Narodne armije
sa lovorovim vijencem

Orden Narodne armije sa lovorovim vijencem dodjeljuje se za naročite zasluge u izgradnji i jačanju oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, ili za naročite uspjehe u rukovođenju jedinicama oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, u njihovom učvršćivanju i osposobljavanju za odbranu nezavisnosti Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

14. Orden jugoslovenske zvijezde
sa zlatnim vijencem

Orden jugoslovenske zvijezde sa zlatnim vijencem dodjeljuje se za naročite zasluge u razvijanju međunarodnih odnosa između Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i drugih zemalja, kao i za istaknute zasluge u razvijanju i učvršćivanju miroljubive saradnje i prijateljskih odnosa između Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i drugih država.

15. Orden rada sa crvenom zastavom

Orden rada sa crvenom zastavom dodjeljuje se pojedincima, organizacijama udruženog rada, drugim organizacijama i jedinicama oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije koji postignu naročite uspjehe u privredi, i za rad od posebnog značaja za napredak zemlje u ostalim društvenim djelatnostima.

16. Orden za vojne zasluge
sa velikom zvijezdom

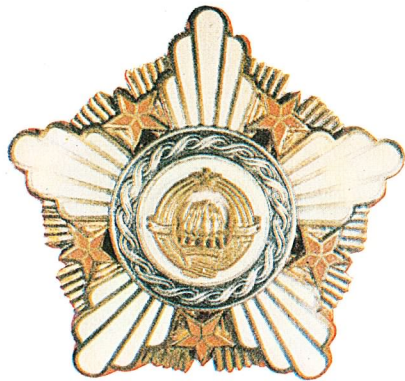
Orden za vojne zasluge sa velikom zvijezdom dodjeljuje se rukovodiocima jedinica oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije koji svojim primjerom i umješnošću u radu razvijaju u jedinici kojom rukovode stalan polet radi ostvarenja postavljenih zadataka, ili koji su u jedinici ili ustanovi stvorili uslove za postizanje izuzetno dobrih uspjeha, ili koji se odlikuju takvim starješinskim i vojničkim osobinama da služe za primjer drugima.

Ovaj orden dodjeljuje se i građanskim licima u jedinicama oružanih snaga SFRJ, kao i pojedincima u organizacijama udruženog rada i drugim organizacijama, koji svojim primjerom i umješnošću u radu razvijaju stalan polet i postižu izvanredne rezultate u ostvarivanju zadataka od posebnog neposrednog značaja za narodnu odbranu.

17. Orden partizanske zvijezde
sa srebrnim vijencem

Orden partizanske zvijezde sa srebrnim vijencem dodjeljuje se starješinama oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije za uspješno komandovanje jedinicama oružanih snaga, za umješnost u rukovođenju borbenim dejstvima i za pokazanu naročitu hrabrost u ratu.

18. Orden Republike sa srebrnim vijencem

Orden Republike sa srebrnim vijencem dodjeljuje se pojedincima, organizacijama udruženog rada i društveno-političkim organizacijama i udruženjima za naročite zasluge na polju javne djelatnosti kojom se doprinosi opštem napretku zemlje.

19. Orden jugoslovenske zastave sa zlatnim vijencem

Orden jugoslovenske zastave sa zlatnim vijencem dodjeljuje se za zasluge u razvijanju i učvršćivanju miroljubive saradnje i prijateljskih odnosa između Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i drugih država, kao i za naročite zasluge u radu na razvijanju svijesti građana u borbi za nezavisnost zemlje.

20. Orden zasluga za narod
sa srebrnim zracima

Orden zasluga za narod sa srebrnim zracima dodjeljuje se za naročite zasluge stečene u borbi protiv neprijatelja za oslobođenje naše zemlje, za zasluge u izgradnji socijalizma i socijalističkih samoupravnih odnosa, za organizovanje i učvršćivanje opštenarodne odbrane, bezbjednosti i nezavisnosti zemlje, kao i za zasluge u oblasti privrede, nauke i kulture.

21. Orden bratstva i jedinstva
sa srebrnim vijencem

Orden bratstva i jedinstva sa srebrnim vijencem dodjeljuje se za naročite zasluge u širenju bratstva među našim narodima i narodnostima, u stvaranju i razvijanju političkog i moralnog jedinstva naroda.

22. Orden Narodne armije
sa zlatnom zvijezdom

Orden Narodne armije sa zlatnom zvijezdom dodjeljuje se za narocite zasluge u izgradnji i jacanju oruzanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije ili za narocite uspjehe u rukovođenju jedinicama oruzanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije u njihovom učvršćivanju i osposobljavanju za odbranu nezavisnosti Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

23. Orden za hrabrost

Orden za hrabrost dodjeljuje se pripadnicima oruzanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije koji su u borbi protiv neprijatelja izvršili djela u kojima je došla do snažnog izražaja njihova lična hrabrost, ili koji su se na bojnopolju naročito istakli ličnom hrabrošću. Za takva djela Orden za hrabrost dodjeljuje se i građanskim licima.

Ovaj orden dodjeljuje se i pojedincima koji u izuzetno opasnim situacijama, spavajući ljudske živote ili materijalna dobra, ispolje izvanrednu ličnu hrabrost i samoprijegor.

24. Orden jugoslovenske zvijezde na ogrlici

Orden jugoslovenske zvijezde na ogrlici dodjeljuje se za naročite zasluge u razvijanju međunarodnih odnosa između Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i drugih zemalja, kao i za istaknute zasluge u razvijanju i učvršćivanju miroljubive saradnje i prijateljskih odnosa između Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i drugih država.

25. Orden rada sa zlatnim vijencem

Orden rada sa zlatnim vijencem dodjeljuje se pojedincima, organizacijama udruženog rada, drugim organizacijama i jedinicama oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije koji postignu naročite rezultate u privredi, i za rad od posebnog značaja za napredak zemlje u ostalim društvenim djelatnostima.

26. Orden za vojne zasluge
sa zlatnim mačevima

Orden za vojne zasluge sa zlatnim mačevima dodjeljuje se rukovodiocima jedinica oružanih snaga SFRJ koji svojim primjerom i umješnošću u radu razvijaju u jedinici kojom rukovode stalan polet radi ostvarivanja postavljenih zadataka, ili koji su u jedinici ili ustanovi stvorili uslove za postizanje izuzetno dobrih uspjeha, ili koji se odlikuju takvim starješinskim i vojničkim osobinama da služe za primjer drugima.

Ovaj orden dodjeljuje se i građanskim licima u jedinicama oružanih snaga SFRJ kao i pojedincima u organizacijama udruženog rada i drugim organizacijama, koji svojim primjerom i umješnošću u radu razvijaju stalan polet i postižu izvanredne rezultate u ostvarivanju zadataka od posebnog neposrednog značaja za narodnu odbranu.

27. Orden Republike
sa bronzanim vijencem

Orden Republike sa bronzanim vijencem dodjeljuje se pojedincima, organizacijama udruženog rada i društveno-političkim organizacijama i udruženjima za naročite zasluge na polju javne djelatnosti kojom se doprinosi opštem napretku zemlje.

28. Orden jugoslovenske zastave sa zlatnom zvijezdom na ogrlici

Orden jugoslovenske zastave sa zlatnom zvijezdom na ogrlici dodjeljuje se za zasluge u razvijanju i učvršćivanju miroljubive saradnje i prijateljskih odnosa između Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i drugih država, kao i za naročite zasluge u radu na razvijanju svijesti građana u borbi za nezavisnost zemlje.

29. Orden partizanske zvijezde sa puškama

Orden partizanske zvijezde sa puškama dodjeljuje se starješinama oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije za uspješno komandovanje jedinicama oružanih snaga, a za umješnost u rukovođenju borbenim dejstvima i za pokazanu naročitu hrabrost u ratu.

30. Orden zasluga za narod
sa srebrnom zvijezdom

Orden zasluga za narod sa srebrnom zvijezdom dodjeljuje se za naročite zasluge stečene u borbi protiv neprijatelja za oslobođenje naše zemlje, za zasluge u izgradnji socijalizma i socijalističkih samoupravnih odnosa, za organizovanje i učvršćivanje opštenarodne odbrane, bezbjednosti i nezavisnosti zemlje, kao i za zasluge u oblasti privrede, nauke i kulture.

31. Orden Narodne armije
sa srebrnom zvijezdom

Orden Narodne armije sa srebrnom zvijezdom dodjeljuje se za naročite zasluge u izgradnji i jačanju oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije ili za naročite uspjehe u rukovođenju jedinicama oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije u njihovom učvršćivanju i osposobljavanju za odbranu nezavisnosti Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

32. Orden jugoslovenske zastave
sa zlatnom zvijezdom

Orden jugoslovenske zastave sa zlatnom zvijezdom dodjeljuje se za zasluge u razvijanju i učvršćivanju miroljubive saradnje i prijateljskih odnosa između Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i drugih država, kao i za naročite zasluge u radu na razvijanju svijesti građana u borbi za nezavisnost zemlje.

33. Orden rada sa srebrnim vijencem

Orden rada sa srebrnim vijencem dodjeljuje se pojedincima, organizacijama udruženog rada, drugim organizacijama i jedinicama oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije koji postignu naročite uspjehe u privredi, i za rad od posebnog značaja za napredak zemlje u ostalim društvenim djelatnostima.

34. Orden za vojne zasluge
sa srebrnim mačevima

Orden za vojne zasluge sa srebrnim mačevima dodjeljuje se rukovodiocima jedinica oružanih snaga SFRJ koji svojim primjerom i umješnošću u radu razvijaju u jedinici kojom rukovode stalan polet radi ostvarivanja postavljenih zadataka, ili koji su u jedinici ili ustanovi stvorili uslove za postizanje izuzetno dobrih uspjeha, ili koji se odlikuju takvim starješinskim i vojničkim osobinama da služe za primjer drugima.

Ovaj orden dodjeljuje se i građanskim licima u jedinicama oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, kao i pojedincima u organizacijama udruženog rada i drugim organizacijama koji svojim primjerom i umješnošću u radu razvijaju stalan polet i postižu izvanredne rezultate u ostvarivanju zadataka od posebnog neposrednog značaja za narodnu odbranu.

35. Orden jugoslovenske zastave
sa srebrnom zvijezdom

Orden jugoslovenske zastave sa srebrnom zvijezdom dodjeljuje se za zasluge u razvijanju i učvršćivanju miroljubive saradnje i prijateljskih odnosa između Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i drugih država, kao i za naročite zasluge u radu na razvijanju svijesti građana u borbi za nezavisnost zemlje.

1. Medalja za hrabrost

Medalja za hrabrost dodjeljuje se pripadnicima oružanih snaga SFRJ koji su u borbi protiv neprijatelja izvršili jedno ili više djela u kojima je došla do izražaja njihova lična hrabrost. Za takva djela Medalja za hrabrost dodjeljuje se i građanskim licima.

Ova medalja dodjeljuje se pojedincima koji u opasnim situacijama, spasavajući ljudske živote i materijalna dobra, izvrše djelo u kome je došla do izražaja lična hrabrost i samoprijegor.

2. Medalja zasluga za narod

Medalja zasluga za narod dodjeljuje se za zasluge stečene u borbi protiv neprijatelja za oslobođenje zemlje i za doprinos izgradnji i razvitku samoupravnog socijalističkog društva.

3. Medalja rada

Medalja rada dodjeljuje se za postignute primjerne uspjehe u radu i time stečene zasluge za napredak zemlje u privredi i drugim društvenim djelatnostima.

4. Medalja za vojne zasluge

Medalja za vojne zasluge dodjeljuje se vojnim rukovodiocima i vojnicima koji svojim primjerom u radu razvijaju polet za ostvarivanje postavljenih zadataka, ili koji se odlikuju takvim starješinskim ili vojničkim osobinama da služe za primjer drugima. Ova medalja dodjeljuje se i građanskim licima u vojnim jedinicama, organizacijama udruženog rada i drugim organizacijama, koji svojim primjerom u radu razvijaju polet u ostvarivanju zadataka od posebnog neposrednog značaja za narodnu odbranu.

5. Medalja za vojničke vrline

Medalja za vojničke vrline dodjeljuje se vojnicima i vojnim starješinama za naročito isticanje u poznavanju i vršenju vojničkih dužnosti i za primjerno vojničko držanje.

6. Medalja za zasluge

Medalja za zasluge dodjeljuje se za zasluge u izvršavanju povjerenih zadataka koji doprinose prijateljskim odnosima između Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i drugih država.

P R E G L E D naših odlikovanja uručenih Predsjedniku Republike

- Orden jugoslovenske velike zvijezde
- Orden slobode
- Orden narodnog heroja (tri)
- Orden junaka socijalističkog rada
- Orden narodnog oslobođenja
- Orden ratne zastave
- Orden jugoslovenske zastave sa lentom
- Orden partizanske zvijezde sa zlatnim vijencem
- Orden Republike sa zlatnim vijencem
- Orden zasluga za narod sa zlatnom zvijezdom
- Orden bratstva i jedinstva sa zlatnim vijencem
- Orden Narodne armije sa lovorovim vijencem
- Orden za vojne zasluge sa velikom zvijezdom
- Orden za hrabrost

*Predsjednik Socijalističke
Federativne Republike Jugoslavije
Josip Broz - Tito*

HEROJ U RATU – HEROJ U MIRU

**Devetnaestog novembra 1944. godine,
prima prvi Orden narodnog heroja.**

**Dvadeset i četvrtog maja 1972. godine,
prima drugi Orden narodnog heroja.**

**Dvadeset i četvrtog maja 1977. godine,
prima treći Orden narodnog heroja.**

P R E G L E D

stranih odlikovanja uručenih Predsjedniku Republike

EVROPA

AUSTRIJA

- Orden velike zvijezde sa lentom za istaknute zasluge za Republiku Austriju

BELGIJA

- Veliki krst Ordena Leopolda sa lentom

ČSSR

- Orden Bijelog lava prvog reda sa lentom
- Vojni orden Bijelog lava „Za pobjedu“ prve klase
- Orden slovačkog narodnog ustanka prvog reda
- Ratni krst za zasluge 1939-1945.
- Čehoslovački ratni krst 1939.
- Orden Bijelog lava prvog reda sa ogrlicom i lentom

DANSKA

- Orden viteza reda slona sa lentom

DR NJEMAČKA

- Orden velike zlatne zvijezde prijateljstva među narodima sa lentom
- Orden Karla Marksa

FINSKA

- Veliki krst Finskog ordena Bijele ruže sa ogrlicom i lentom

FRANCUSKA

- Ratni krst sa palmom 1939-1945.
- Vojna medalja za ratne zasluge
- Veliki krst Ordena Legije časti prvog reda sa lentom.
- Orden za boračke zasluge prve klase
- Veliki krst Nacionalnog ordena za zasluge sa lentom

GRČKA

- Veliki krst Ordena spasitelja sa lentom

ITALIJA

- Orden velikog krsta za zasluge Republike Italije sa ogrlicom i lentom

LUKSEMBURG

- Orden viteza Zlatnog lava kuće Nassau sa lentom

NIZOZEMSKA

- Veliki viteški krst Ordena nizozemskog lava prvog reda sa lentom

NORVEŠKA

- Veliki krst Ordena svetog Olafa sa ogrlicom i lentom

NR BUGARSKA

- Orden „Narodna sloboda 1941-1944“ prvog stepena
- Orden „Deveti septembar 1944.“ sa mačevima prvog stepena
- Orden Georgi Dimitrova

NR MAĐARSKA

- Veliki krst sa zvijezdom Ordena Mađarske Republike sa lentom
- Orden za zasluge Mađarske Narodne Republike prvog stepena
- Orden zastave Mađarske Narodne Republike sa brilijantima prvog stepena

NR POLJSKA

- Medalja pobjede i slobode 1945.
- Partizanski krst
- Orden krsta Grunvalda prvog stepena
- Orden velikog krsta za vojne zasluge prvog reda sa lentom
- Orden velikog krsta preporoda Poljske sa lentom

PORTUGAL

- Velika ogrlica Ordena Dom Henrika sa lentom
- Velika ogrlica Ordena svetog Jaga

REPUBLIKA SAN MARINO

- Veliki krst Ordena za gradanske i vojne zasluge San Marina sa ogrlicom

SR NJEMAČKA

- Orden velikog krsta specijalnog reda za zasluge Savezne Republike Njemačke sa lentom

SR RUMUNIJA

- Ogrlica Ordena Karola prvog
- Orden Viteza Mihajla prvog reda
- Orden Viteza Mihajla drugog reda
- Orden Viteza Mihajla trećeg reda
- Orden zvijezde Socijalističke Republike Rumunije prvog stepena
- Orden pobjede socijalizma

SSSR

- Orden Suvorova
- Orden pobjede
- Jubilarna medalja povodom 20-godišnjice velikog otadžbinskog rata
- Orden Lenjina
- Orden oktobarske revolucije

ŠVEDSKA

- Kraljevski orden „Serafim“ najvišeg ranga sa lentom

VELIKA BRITANIJA

- Orden Viteza velikog krsta najvišeg reda BATHA sa ogrlicom i lentom

A Z I J A**AVGANISTAN**

- Velika ogrlica Ordena Almare Ala sa lentom

BURMA

- Velika ogrlica Ordena Aga Maha Tiri Tudama

DNR KOREJA

- Orden heroja Republike sa ogrlicom
- Orden državne zastave prvog reda

INDONEZIJA

- Orden za hrabrost
- Orden velikog junaka (Orden „SAKTI“)
- Orden velike zvijezde Republike Indonezije prvog reda sa lentom

IRAK

- Orden „Al-rafidain“ prvog reda sa lentom
- Vojni orden „Al-rafidain“ prve klase sa lentom

IRAN

- Velika ogrlica Ordena Pahlavi sa lentom
- Spomen-orden - 2500 godina iranskog carstva

JAPAN

- Velika lenta Najvišeg ordena hrizanteme

JORDAN

- Orden „Ben-ali“ sa ogrlicom i lentom

KAMBODŽA

- Kraljevski orden Kambodže prvog reda sa lentom
- Velika nacionalna ogrlica nezavisnosti

KUVAJT

- Lanac „Mubaraka“

NEPAL

- Orden Ojasvi Rajanya sa ogrlicom i lentom

NR MONGOLIJA

- Orden Suhe - Batora

PAKISTAN

- Orden Nishan Pakistan najvišeg stepena

SIRIJA

- Nacionalni orden Omaja najvišeg stepena sa lentom

A F R I K A**CENTRALNOAFRIČKA REPUBLIKA**

- Veliki krst Ordena za zasluge Centralnoafričke Republike sa lentom

ETIOPIJA

- Velika ogrlica Ordena Kraljice od Sabe sa lentom
- Ratna medalja svetog Đorda sa pobjedonosnim lišćem
- Medalja za odbranu domovine sa pet palminih listova

GVINEJA

- Veliki krst borca za nezavisnost

KAMERUN

- Veliki krst Ordena za zasluge Kameruna sa lentom

KENIJA

- Velika ogrlica Ordena zlatnog srca Kenije prvog reda

KONGO

- Orden za zasluge Konga sa lentom

LIBERIJA

- Najviši orden viteštva pionira Republike Liberije sa lentom

LIBIJA

- Orden Republike sa lentom

MALI

- Veliki krst Nacionalnog ordena Malija

MAROKO

- Velika ogrlica Ordena Mohamedi

MAURITANIJA

- Orden velikog krsta Mauritanije sa lentom

SENEGAL

- Nacionalni orden lava sa lentom

SOMALIJA

- Orden somalijske zvijezde sa lentom

SUDAN

- Velika zlatna ogrlica Ordena časti

TOGO

- Veliki krst Ordena rijeke Mono sa lentom

TUNIS

- Velika ogrlica Ordena nezavisnosti

UAR

- Velika ogrlica Ordena Nila

ZAMBIJA

- Orden velikog komandanta i istaknutog borca za slobodu prvog reda sa lentom

J U Ž N A A M E R I K A

BOLIVIJA

- Velika ogrlica Ordena andskog orla

BRAZIL

- Velika ogrlica Nacionalnog ordena južnog krsta

ČILE

- Velika ogrlica Ordena za zasluge Republike Čile

KOLUMBIJA

- Veliki krst Ordena Bojaka

PANAMA

- Orden Manuela Amadore Guerera prvog stepena sa ogrlicom

VENECUELA

- Ogrlica Najvišeg ordena oslobodioca

S J E V E R N A A M E R I K A

MEKSIKO

- Medalja nezavisnosti
- Ogrlica Nacionalnog ordena asteškog orla

**GRADOVI SFRJ PROGLAŠENI
ZA GRAD – HEROJ**

BEOGRAD
20. X 1944.

LJUBLJANA
24. IV 1970.

DRVAR
17. V 1974.

CETINJE
7. V 1975.

NOVI SAD
7. V 1975.

PRILEP
7. V. 1975

PRIŠTINA
7. V 1975.

ZAGREB
16. IX 1975.

NEKE BITNE KARAKTERISTIKE OPŠTENARODNE ODBRANE JUGOSLAVIJE

Dosadašnji ratovi nametnuli su nužnost da se u odbrambene napore velikog broja zemalja organizovano uključi sve fizički sposobno stanovništvo, sva materijalno-tehnička dobra, kao i mnogi drugi faktori od značaja za odbranu.

Naša zemlja, polazeći od socijalističkog samoupravnog karaktera jugoslovenske zajednice ravnopravnih naroda i narodnosti, kao i od karaktera savremenih ratova, a koristeći se iskustvima iz NOR-a, izgradila je svoj socijalistički pogled na rat, a samim tim i odnos prema ratu. Dakle, usvojila je osnovne forme organizovanja i pripremanja cjelokupnog stanovništva i svih materijalnih potencijala, kao i druge principe koji se odnose na vođenje rata, kratko rečeno, izgradila je svoju koncepciju OPŠTENARODNE ODBRANE.

Opštenarodna odbrana je nerazdvojni dio jugoslovenskog socijalističkog samoupravnog društvenog uređenja. Ona je istovremeno oblik i sadržina odbrambene organizacije društva zasnovanog na vlasti i samoupravljanju radničke klase i radnih ljudi Jugoslavije. Sadržaj koncepcije opšte narodne odbrane dat je u „Smjernicama

za odbranu SFRJ od agresije", koje je dalo Predsjedništvo SFRJ, kao i u Ustavu SFRJ, u kojima su izražena osnovna načela koncepcije ONO, koja imaju snagu normativno-pravne obaveze i služe kao osnova za ostale ustavne i zakonske norme u ovoj oblasti. U njima se, pored ostalog kaže: „Radni ljudi i građani, narodi i narodnosti Jugoslavije su odlučni da svim raspoloživim snagama i sredstvima, oružanom borbom i drugim oblicima opštenarodnog otpora, štite i brane svoju slobodu, nezavisnost, suverenitet, teritorijalnu cjelokupnost i socijalistički samoupravni poredak SFRJ”.

Opštenarodna odbrana SFRJ je jedinstven sistem organizovanja, pripremanja i učešća federacije, republika, autonomnih pokrajina, opština, organizacija udruženog rada, mjesnih zajednica, samoupravnih interesnih zajednica i drugih samoupravnih organizacija i zajednica, društvenopolitičkih i drugih organizacija, radnih ljudi, građana i omladine u oružanoj borbi i svim drugim oblicima otpora i vršenju svih drugih zadataka od interesa za odbranu zemlje.

Zaista, odbrana zemlje, njene slobode, nezavisnosti, teritorijalnog integriteta i Ustavom utvrđenog društvenog poretka, nepovredivo je i neotuđivo ustavno pravo i moralno-politička obaveza svih subjekata društva, svih naroda i narodnosti Jugoslavije, svakog pojedinog radnog čovjeka i građanina, bez obzira na kojoj se dužnosti i

mjestu nalaze. Posebna je uloga mladih, koji bezrezervno podržavaju i učestvuju u odbrambenim pripremama društva. Pripreme se odvijaju u svim školama, od osnovnih do viših, i svim strukturama gdje djeluje omladinska organizacija.

Niko nema pravo da prizna ili potpiše kapitulaciju SFRJ, niti da prizna i potpiše okupaciju, kapitulaciju ili predaju agresoru ma kojeg dijela zemlje.

Niko nema pravo da prizna ili potpiše kapitulaciju ili predaju agresoru jedinica ili dijelova oružanih snaga, niti da samostalno obustavi oružanu borbu i otpor agresoru ili da sprečava druge da se bore, uključujući i dijelove teritorije koje bi agresor eventualno privremeno zaposjeo. Oružani i neoružani oblici suprotstavljanja agresiji ne smiju prestati ni pod kakvim okolnostima, sve do konačne pobjede nad agresorom.

Odbrana Jugoslavije je jedinstvena i nedjeljiva. To je osnovno načelo na kome se osnivaju organizacija i funkcionisanje sistema opštenarodne odbrane, a posebno rukovođenje i komandovanje. Nijedan narod ni narodnost, nijedan dio Jugoslavije ne može ni pod kojim okolnostima ni uslovima biti prepušten sam sebi. Napad na bilo koji dio SFRJ istovremeno je napad na njen cjelokupni integritet i suverenitet. Najveći je životni interes svih radnih ljudi i građana Jugoslavije da u odbrani od agre-

sije pokažu maksimalnu međusobnu solidarnost.

Osnove jedinstva odbrane čine: jedinstveni vojno-politički ciljevi, nedjeljiva zaštita i odbrana SFRJ, jedinstvena doktrina opštenarodne odbrane, strategija oružane borbe i jedinstvo svih oblika suprotstavljanja agresiji u svim područjima društvenih djelatnosti.

U doktrini opštenarodne odbrane pridaje se realno značenje svim faktorima rata i oružane borbe: ljudskom, materijalno-tehničkom, kao i prostoru i vremenu. Poseban značaj se pridaje ljudskom faktoru.

Na međunarodnom planu, opštenarodna odbrana se javlja kao značajna podrška borbi za očuvanje mira, za sprečavanje upotrebe sile kao sredstva rješavanja međunarodnih sporova, odnosno, kao instrument mira.

Jugoslavija kao nesvrstana zemlja doprinosi borbi za nezavisnost i ravnopravnost naroda i zemalja, za mir i dosljednu primjenu principa miroljubive aktivne koegzistencije, za ekonomski i društveni progres, za demokratske odnose među državama i narodima. Ona je danas realna snaga koja se može uspješno suprotstavljati politici sile i odlučujuće doprinositi demokratizaciji međunarodnih odnosa, prevazilaženju blokovske podjele i potčinjavanja u međunarodnim odnosima.

Sve su ovo komponente bitne za bezbjednost zemlje, koje Jugoslaviji na međunarodnom planu svakim danom povećavaju ugled dosljednog borca za mir, pokazujući istovremeno primjer kako jedna mala zemlja može sprovoditi principijelnu politiku u odnosima sa drugim državama i narodima, bez obzira na njihovu veličinu i druge osobenosti.

TRADICIJE GRADE BUDUĆNOST

Savez udruženja boraca narodnooslobodilačkog rata, kao dio fronta organizovanih socijalističkih snaga, svojom društveno-političkom aktivnošću stalno doprinosi jačanju političkog i akcionog jedinstva svih dijelova fronta, u svakoj sredini gdje borci žive i rade. Služeći se svojim revolucionarnim iskustvom i jačajući idejno-političku svijest, obezbjeđuje aktivno učešće cjelokupnog članstva boračke organizacije u svim bitnim pitanjima i rješavanju problema daljeg razvoja demokratskih društveno-političkih odnosa na osnovama vlasti radničke klase i socijalističkog samoupravljanja, prije svega u institucijama delegatskog sistema u SSRN.

Savez vrši specifičnu političku funkciju u našem društvu, kao borbena organizacija koja je izrasla iz narodnooslobodilačkog rata i socijalističke revolucije i koja je i danas nosilac revolucionarnih tradicija. Savez je politička snaga našeg društva, koja je na sadašnjem stepenu razvoja izvanredno značajan stub stabilnosti sistema stvorenog u ratu i revoluciji. Revolucionarno iskustvo i neosporna politička i moralna snaga Saveza određuju neophodnost svestranog angažovanja boraca u našem političkom sistemu.

Savez je, od svog osnivanja 30. novembra 1947. godine izvršavao sve postavljene zadatke i odigrao vrlo važnu ulogu u društvenim procesima koji su se dešavali u našoj zemlji. Savez udruženja boraca ima danas veoma važna i široka područja za ostvarivanje svoje društveno-političke aktivnosti. Kao dio svjesnih socijalističkih snaga, Savez se angažovao gotovo u svim bitnim pitanjima razvoja demokratskih i društveno-političkih odnosa na osnovama socijalističkog samoupravljanja. Zato će on svojim uticajem biti prisutan svuda gdje se donose društvene odluke, a to znači, prije svega, u mehanizmu, delegatskog sistema u SSRN.

Savez je razvio saradnju sa međunarodnim organizacijama bivših boraca, ističući u prvi plan borbu za mir, ravnopravnu međunarodnu saradnju, zabranu upotrebe nuklearnog i drugog strateškog oružja,

veću pomoć zemljama u razvoju i druge aktivnosti koje izražavaju našu nesvrstanu politiku i prilog naše zemlje razvijanju novih ekonomskih odnosa u svijetu.

Na VIII kongresu Saveza, drug Tito je pred 900 svojih saboraca, predstavnika boračke organizacije koja broji 1,100.000 članova rekao: „Kada danas gledamo našu zemlju i rezultate koje smo ostvarili, kada gledamo bratstvo i jedinstvo naših naroda i narodnosti, kao i međunarodni položaj i ugled Jugoslavije u svijetu, možemo s pravom reći da je sve ono o čemu smo tada sa njali postalo stvarnost”.

Tako isto, Savez će, a na to nas je obavestio i drug Tito, i u sljedećem periodu biti u žiži zbivanja svih procesa i dati svoj doprinos daljem obogaćivanju sadržine društveno-političkih odnosa koji se budu rađali u sljedećoj etapi razvoja naše socijalističke revolucije.

IZDANJE PRIPREMILA
GRUPA AUTORA

Stručni konsultant
VJEKOSLAV BLAHOVSKI

Recenzent
SEKULA JOKSIMOVIC
naučni saradnik Vojno istorijskog
instituta JNA, Beograd

Izdavač
NIRO „ZADRUGAR” – SARAJEVO

Za izdavača
RADOSLAV SAVIĆ

Odgovorni urednik
VLATKO RAGUŽ

Urednik
BORISLAV ŠKOLNIK

Tehnički urednik
NIKOLA MATIĆ, graf. inženjer

Naslovna strana
MUHAREM JUSUFOVIĆ

Lektor
MILA MALJUKANOVIĆ

Korektor
MILKA BORKOVIĆ

Prelom
ARIF SITNICA

Montaža
REFIK CICVARIC

Tiraž 175.000 primjeraka

II izdanje

Štampa

NIGRO „GLAS”

OOOR ŠTAMPARIJA, BANJA LUKA

Za štampu

MILADIN MIHAJLOVIĆ